

MESU ANDREWS

*Koningin
in de Nacht*

Aan het hof van koning Manasse moet de jonge Mesullemet de zon, maan en sterren aanbidden, maar Jahwe laat haar niet los.

Koningin in de nacht

*Voor mijn PapaPat,
die deze aarde verliet terwijl ik dit verhaal schreef,
die nu aanbidt voor de troon – en die
ik op een dag zal weerzien*

Koningin in de nacht

Mesu Andrews

Roman

Vertaald door Lia van Aken

KokBoekencentrum Uitgevers • Utrecht

Vertaling: Lia van Aken
Ontwerp omslag: Villa Grafica
Lay-out binnenwerk: Gewoon Geertje

ISBN 978 90 297 3195 9
ISBN 978 90 297 3196 6 (e-book)
NUR 302
www.kokboekencentrum.nl

© 2021 KokBoekencentrum Uitgevers, Utrecht
Alle rechten voorbehouden

Bijbelcitaten zijn ontleend aan De Nieuwe Bijbelvertaling (NBV), © Nederlands Bijbelgenootschap 2004/2007.

Oorspronkelijk verschenen in het Engels onder de titel *Isaiah's Legacy*.

**This translation published by arrangement with WaterBrook,
an imprint of Random House, a division of Penguin Random House LLC**

Copyright © 2020 by Mesu Andrews. All rights reserved.

KokBoekencentrum Uitgevers vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van het papieren boek van deze titel is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan het zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Lijst van personages

Adaja	Manasses koninklijke schatbewaarder
Adna	verschillende personages: Sulles moeder, een kat en Sulles dienstmeisje
Koning Achaz	Hizkia's vader (abba)
Koning Assurbanipal*	Koning van Assyrië (668–627 v.Chr.)
Assoros Manasses	gevangenenbewaker
Aya	Vrouw van Jesaja
Azarja	Hogepriester
Koning Baäl*	Koning van Tyrus
Baka	Manasses persoonlijke wachter
Bekira	Manasses eerstgeboren dochter bij Sulle
Belit	Babylonische tovenaars
Eljakim	Hizkia's beste vriend, leraar van Nasse
Koning Esarhaddon*	Koning van Assyrië (680–690 v.Chr.)
Gemeti	Manasses Babylonische vrouw
Charus	Sulles abba, Sebna's broer
Koning Hizkia*	Koning van Juda; Manasses vader (abba)
Jesaja	Gods profeet, vader (abba) van koningin Siba
Jasub (Sear-Jasub)	Jesaja's eerstgeboren zoon, Siba's broer, Kenaz' vader (abba)
Jericho	Sulles geredde dienstmeisje
Kenaz	Jasub en Yaïra's zoon, Manasses neef
Koning Manasse (Nasse)	Koning van Juda, Hizkia's zoon
Manno	Opperbevelhebber van Assurbanipal
Prins Mattanja (Matti)	Hizkia's broer
Mesullemet (Sulle)	Sebna's nichtje, Manasses vrouw
Nahum	profeet van Jahwe

Onan	Siba's persoonlijke wachter
Panya	Manasses Egyptische concubine
Penina	Sulles geredde dienstmeisje
Koningin Abi	Hizkia's moeder (ima)
Koningin Naqia*	Vrouw van Sanherib, moeder van Esarhaddon
Koning Sanherib*	Koning van Assyrië (705-681 v.Chr.)
Koning Shamash-Shum-ukin*	Assyrische koning van Babylon (667-648 v.Chr.), broer van Assurbanipal
Sebna	Manasses leraar, Sulles oom
Koning Tiglatpileser*	Koning van Assyrië (690-664 v.Chr.)
Farao Tirhaka*	Koning van Egypte (690-664 v.Chr.)
Yaira	Siba's vriendin, Kenaz' ima, Jasubs vrouw

Vetgedrukte namen worden genoemd in de Bijbel.

Namen met een * zijn personen die (ook) in bronnen buiten de Bijbel genoemd worden.

Voor de lezer

Koning Hizkia was de rechtvaardigste koning van Juda. Hij bracht het land terug tot de aanbidding van Jahwe nadat het door de afgoderij van zijn verdorven vader bijna verwoest was. Hizkia's enige zoon Manasse werd de slechtste koning van Juda en verwoestte alles wat zijn vader opnieuw had gebouwd. Koningin Chemsiba – Hizkia's echtgenote en Manasses moeder – was de vrouw die hen beiden liefhad.

Waarom heb ik dit tragische verhaal geschreven? Liever gezegd: waarom zou u het lezen? Omdat ik na al mijn onderzoek, gebed en studie ervan overtuigd ben geraakt dat Chemsiba's zoon de grootste verloren zoon was in de Schrift.

U staat op het punt om met mij de duistere wereld van Manasse te betreden. Het mag nu en dan een beetje verpletterend zijn, maar als u gericht blijft op Gods beloften – zoals koningin Chemsiba doet – zult u het onbeschrijflijke Licht van de waarheid bereiken, de God die toestond dat Manasse Hem afwees, maar de afgedwaalde koning ook achtervolgde en naar huis leidde. Die God heeft hetzelfde voor mij gedaan. Hij kan het ook voor u doen – en voor alle Manasses in uw leven.

*Het volk dat in duisternis ronddooft
ziet een schitterend licht.
Zij die in het donker wonen
worden door een helder licht beschenen.*

Jesaja 9:1

Rondreis van Manasse .....

Deel 1

Omstreeks dezelfde tijd werd Hizkia dodelijk ziek. De profeet Jesaja, de zoon van Amos, kwam naar hem toe en zei: ‘Dit zegt de HEER: Maak je laatste wilsbeschikking op, want je sterft. Je zult niet meer beter worden.’ Hizkia draaide zijn gezicht naar de muur en bad tot de HEER: ‘HEER, ik smeek U, neem toch in aanmerking dat ik me altijd oprecht en met heel mijn hart naar uw wil heb gericht en steeds heb gedaan wat goed is in uw ogen.’ Daarbij stortte hij bittere tranen. Toen richtte de HEER zich opnieuw tot Jesaja: ‘Ga naar Hizkia toe en zeg tegen hem: “Dit zegt de HEER, de God van je voorvader David: Ik heb je gebed gehoord en je tranen gezien. Welnu, ik geef je nog vijftien jaar te leven, en ik zal jou en deze stad redden uit de handen van de koning van Assyrië. Ik zal deze stad beschermen.”’

Jesaja 38:1-6

Proloog

Ik ben Sebna. Klein van gestalte, zwak van lichaam, sterk van geest. Een Leviet. Met zestien jaar was ik te zwak om te dienen in Jahwes tempel. Daarom smeekte *abba* de profeet Jesaja mij les te geven samen met de koninklijke prinses van Juda. Jesaja stemde toe, hoewel ik kleiner was dan velen, ouder dan allen en slimmer dan de meesten.

Toen koning Achaz de profeten vervolgde, verving ik Jesaja als koninklijke leraar. Ik gaf de hele dag les aan de princen en prinsessen en 's avonds verduurde ik *abba's* mishandeling. Maar mijn broer Charus had zwaarder te lijden. Hij was zo groot als een os en zo timide als een muis. Vreemd. Afstandelijk. *Ima* probeerde hem te beschermen, maar zij stierf toen hij vijf was. Ik werd beschermd door de liefde van mijn kamermeisje Adna. Maar *abba* stuurde haar weg met mijn onbenullige broer toen *abba* ontdekte dat Adna en ik van plan waren in het geheim te trouwen.

Ik was machteloos en kon hem niet tegenhouden.

Toen koning Achaz stierf, nam mijn oud-klasgenoot Hizkia de troon over en maakte zijn schoonabba Jesaja minister van Buitenlandse Zaken. Ik werd zijn hofmeester – en was niet langer machteloos.

Maanden later bereikte ons het nieuws dat Adna zwanger was. Ik kocht voor Charus een boerderij in het noorden van Israël. *Abba* stierf vijf maanden later en ik begroef hem in het armengraf dat hij verdiende. Nog geen week later stierf ook Adna's kind.

Had Jahwe mijn wraak veroordeeld?

In de hoop het goed te maken, stuurde ik een dienstmaagd om voor Adna te zorgen en een knecht voor Charus. Misschien kon ik de god die slechte Levieten te lang liet leven en onschuldige kinderen te vlug liet sterven verzoenen.

Mijn schatkist raakte vol omdat ik geen vrouw of kinderen had die ik kon verwennen, dus toen koning Hizkia me als ambassadeur naar Egypte

stuurde, gaf ik mijn rijkdom uit aan hun goden. Ik aanbad Seth en Anubis, goden van chaos en dood. De goden betoonden me hun gunst met een coalitie tussen Egypte en Juda om de naar macht strevende Assyriërs te weerstaan.

Jesaja, jaloers op mijn diplomatieke succes, profeteerde Jahwes toorn en zette Hizkia tegen me op. De koning degradeerde mij tot hofschrijver en maakte zijn beste vriend Eljakim hofmeester in mijn plaats. Ik werd uit mijn luxueuze paleisvertrek gezet en verbannen naar een krot in de Bovenstad van Jeruzalem. Verbittering groeide uit tot haat toen ik Adna's dienstmaagd en Charus' knecht niet meer kon betalen.

Jaren verstreken en de jahwisten groeiden in macht en arrogantie. Ze veroordeelden alle goden behalve hun eigen god en verdraagzaamheid werd een zonde. Maar toen de dreiging van Assyrië groter werd, nam koning Hizkia's vertrouwen in Jesaja af en hij stuurde mij op geheime diplomatieke reizen. Dit keer echter waren mijn inspanningen tevergeefs. Het leger van Assyrië daalde neer als een zwerm sprinkhanen – op hetzelfde moment dat koning Hizkia dodelijk ziek werd. Hadden alle goden ons in de steek gelaten?

Op een morgen ontwaakte Jeruzalem met 185.000 dode Assyriërs voor de stadspoorten en Hizkia's gezondheid verbeterde plotseling. Jesaja overtuigde koningin Chemsiba ervan dat Jahwe wonderen had gedaan en de koning in zijn gunst had hersteld.

Roddelende handelaren brachten het nieuws van de vermeende wonderen bij Merodach-Baladan, de afgezette koning van Babylonië. Hij kwam met geschenken om eer te betuigen aan de enige natie die de onbedwingbare Assyriërs trotseerde. Aangezien ik hem ontmoet had op mijn reizen, koos Hizkia mij uit om de afgezette koning en zijn gevolg te begroeten. Ze arriveerden met de belangrijkste toverheks van Babylonië – deskundige in zwarte kunst.

Belit, een verbluffend mooie vrouw, was lang en gespierd, en had zwarte ogen die dwars door me heen keken.

'Jij, kleine man, moet mijn meester zijn,' zei ze waar Merodach bij was.

De Babylonische koning nam me van top tot teen op voordat hij sprak. 'Ik heb geleerd Belit nooit tegen te spreken,' zei hij. 'Ik zal haar aan

je geven – als je haar vaardigheden zult gebruiken om de Assyriërs te vernietigen.’

Ik zag iets fonkelen in Belits doordringende ogen. Ze zou zich niet makkelijk door iemand laten gebruiken.

Drie dagen later werd de tovenares uit Babylonië mijn huisslavin en bezorgde ze me een perkamentrol van Charus met het nieuws dat mijn geliefde Adna gestorven was terwijl ze een dochter ter wereld bracht. De baby leefde, maar ik voelde geen verlangen om een kind te zien dat het mijne had moeten zijn. Ik stuurde geld voor een zoogster en verschaftte elk jaar zaad voor gewassen. Dat was het minste wat ik moest doen voor Adna’s dochter en een broer die ik niet langer kende.

Toen de bezoeken van buitenlandse hoogwaardigheidsbekleders minder werden, werd ik weer gedegradeerd tot hofschrijver. Maar nu had ik een partner die Jahwe net zo haatte als ik Jesaja en Eljakim haatte. Belit schonk me groot plezier als priesteres van de hemellichamen. Hoewel Belit en ik nooit trouwden en ze me nooit haar zwarte kunsten heeft geleerd, betrokken we voorzichtig een groep misnoegde edelen bij onze godsdienst in een afgelegen, stil bos buiten de stadmuur. We introduceerden de Babylonische goden bij de hoogste ambtenaren van Juda – en mijn macht keerde langzaam maar zeker terug.

Toen Jesaja profeteerde dat zijn dochter in haar ouderdom Hizkia’s erfgenaam zou dragen, vroeg ik Belit een nieuwe miskraam op te wekken bij de koningin. Stel je voor hoe teleurgesteld ik was toen Chefsiba een gezonde jongen baarde, Manasse.

‘Heb geduld,’ drong ze aan en daarna bewees ze haar vaardigheid bij een andere jahwist. Aangezien Jesaja mijn hoofddoel was, was Belits eerste slachtoffer zijn echtgenote Aya. Onder het mom van een vriendschappelijk bezoek bezorgde ik een druppel toverdrank in een kop muntthee. Later die dag werd Aya ziek en Belits middernachtelijke vloek nam bij het aanbreken van de dag haar adem weg.

Mijn geduld werd beloond toen koningin Chefsiba’s enige zoon op zijn derde Pesach nog geen woord had gezegd. Belits magie had gewerkt. De jongen was overgevoelig voor geluid, kromp in elkaar bij lichamelijke aanraking en negeerde alles en iedereen, behalve zijn lievelingsspeelgoed –

precies dezelfde merkwaardigheden als die mijn broer Charus in zijn jeugd hadden geplaagd. De geboorte van prins Manasse mocht dan een wonder zijn geweest, Belit had met haar duistere kunsten Jahwes belofte van een waardige erfgenaam uitgehold.

Toen ik vandaag in het paleis arriveerde, kondigde de hoofdschrijver onze schrijftaak van deze dag af: uitnodigingen aan buitenlandse hoogwaardigheidsbekleders voor Manasses kroning als mederegeerder over Juda, over twee maanden. Mijmerend over de koninklijke vernedering die zou komen met de eerste openbare gebeurtenis van de prins kwam ik de saaie dag door.

Maar op weg naar huis werd mijn hoop op een ramp de bodem in geslagen door geruchten van de kooplieden. Koning Hizkia had niet mij, maar Jesaja en Eljakim gekozen om zijn zoon te onderwijzen.

‘Wanneer zullen de koning en de koningin eindelijk eens beseffen dat ik net zo goed – nee, *beter* ben dan Jesaja en Eljakim...’ begon ik uit te varen zodra ik Belit zag, maar ze bracht me met één vinger tegen haar lippen tot zwijgen.

‘Jij zult je bij de leraren van Manasse voegen,’ zei ze, ‘en de dochter van je geliefde Adna zal je helpen de jahwisten te vernietigen.’ Ze tilde mijn kin op en keek op me neer; gele vlekjes verschenen in haar ogen – pulserend, hypnotiserend. ‘De dochter van je broer is de sleutel, Sebna. Beloof koningin Chefsiba dat alleen jij en het meisje haar zoon kunnen klaarstomen om te regeren.’

Ik kon mijn blik niet afwenden; ik werd meegezogen in de duisternis die ze aanwendde om me te verlokken. Haar plan was briljant en ik stemde gretig in. Ik greep haar bij haar nek en trok haar tegen me aan voor een hartstochtelijke kus. We zouden het plan in beweging zetten – nadat ik genoten had van Belit, mijn grootste wapen tegen de jahwisten.

1

Mesullemet, de dochter van Charus, uit Jotba.

2 Koningen 21:19

Jotba, Juda

693 voor Christus, zeven jaar voor Hizkia's voorzegde dood

Ik had er een hekel aan om alleen de tuin te wieden, maar ik had liever dat abba binnen zijn boekrollen kopieerde dan dat hij de hatelijke opmerkingen van onze buurvrouw moest dulden. Waarom maakten anderen belachelijk wat ze niet konden begrijpen? Abba kon geen wol verdragen tegen zijn huid, en linnen kostte te veel om meer dan één kleed te bezitten. Door tuinwerk zou het bederven, dus op een dag ging hij in zijn blote bovenlijf aan het werk – en kreeg de toorn van de dorpsoudsten over zich heen. Sindsdien behandelden ze hem met achterdocht. Hoewel het drie jaar geleden is gebeurd, toen ik nog maar vijf was, herinner ik me nog de schaamte op abba's gezicht. We hielden elkaar die middag vast en huilden, gevangen in ons eigen huis.

Ik leefde mijn boosheid uit op een verdwaalde groene spruit. 'Au!' Ik liet de distel vallen, zoog op mijn vinger en verwijderde de stekel met mijn tanden.

'Gaat het, Mesullemet?' De zangerige stem van onze buurvrouw deed mijn gevoelige stemming geen goed. Ik spuugde op de grond en ging weer aan het werk. Natuurlijk ging het. Het was maar een distel.

'Charus laat dat arme kleine meisje werken als een muilezel,' zei de buurvrouw tegen haar dienstmeisje. 'Ik snap niet waarom de oudsten haar niet bij hem weghalen. Ze zou bij een échte familie moeten zijn.'

Ik deed alsof ik het niet hoorde en hield mijn rug gekromd, mijn hoofd gebogen. Abba en ik waren echte familie. Wat wist ze van ons leven? Hoeveel meisjes van acht jaar konden schrijven? Hoeveel konden de Thora lezen? Misschien moest ik de oudsten een klacht schrijven over háár. Ik zuchtte. Abba zou het nooit toestaan. Hij zou koning Salomo aanhalen: *Een vrolijk hart brengt een lach op het gezicht, een verdrietig hart pijnigt de geest.*

Abba was te aardig.

De grond onder mijn voeten begon te beven en ik keek naar de buurvrouw om te zien of ze het ook merkte. Ze had het te druk met praten. Tegen de tijd dat ze naar het zuidoosten keek, wist ik dat het de hoeven van vele paarden waren.

‘Sulle, kom binnen!’ schreeuwde abba vanaf de drempel van ons kleine huis.

Ik stopte mijn gewaad in mijn gordel en rende snel als een hert. Misschien zouden abba en ik op een dag zo’n mooi schepsel volgen het bos in. Om apart te gaan wonen. Weg van de roddelende tongen van Jotba. Ik moest me van hem altijd verstoppen als er reizigers langskwamen. Ik vroeg een keer waarom en toen zei hij: ‘Omdat je mijn enige schat bent.’

Ik stoof langs het gordijn in onze deuropening naar binnen en trok het achter me dicht. Abba knielde ernaast neer en nam me in zijn armen zodat we samen naar buiten konden gluren terwijl de karavaan passeerde. Een rij strijdswagens en paarden ging voor een gouden koets uit over de heuvel, gevolgd door een stofwolk waar onze buurvrouw van moest hoesten. Ze was te nieuwsgierig om naar binnen te gaan en eraan te ontsnappen.

Verrassend genoeg stopte de eerste strijdswagen voor haar huis. Een kleine man stapte uit en naderde haar. Zijn koetsier bleef in de strijdswagen, terwijl de kleine man met onze buurvrouw praatte. Even later begon ze in onze richting te wijzen.

‘Wat zeggen ze, abba?’ Hij trok afwezig aan zijn baard, dus ik ving zijn hand tussen mijn handen. ‘Angst, verrassing, opwinding of blijdschap?’ Het was ons spelletje om vast te stellen waarom hij aan zijn baard trok. Abba kon me niet altijd zeggen hoe hij zich voelde.

Hij kuste mijn handen en legde het uit. ‘Die man bij de soldaten is mijn oudste broer, jouw *dohd* Sebna. Ik heb hem niet meer gezien sinds

je ima en ik vele jaren geleden Jeruzalem verlieten. Ik weet niet waarvoor hij is gekomen.’

De kleine man boog voor onze buurvrouw en twee soldaten volgden hem toen hij naar ons huis liep. Op dat moment viel het me op dat zijn gezicht precies op dat van abba leek. Kleiner, maar dezelfde kromme neus en dicht bij elkaar staande zwarte ogen.

Abba gaf me een duwtje in de richting van de ladder in onze eenkamerwoning. ‘Verstop je op zolder.’

Ik ging me haastig verstoppen onder mijn haveloze deken. Het was warmer dan in de broodoven, maar ik dacht dat mijn vader bang was, daarom gehoorzaamde ik.

Ik gluurde onder mijn deken vandaan en zag dat abba zijn linnen gewaad van de muurhaak nam. Blootsvoets stond hij naast mijn ladder en trok harder aan zijn baard. ‘Niks verkeerd gedaan,’ fluisterde hij. ‘Niks verkeerd gedaan. Niks verkeerd gedaan. Niks verkeerd gedaan...’

Een knokige hand trok ons gordijn open. Dohd Sebna en twee soldaten stapten onuitgenodigd over de drempel. De kleine man krulde zijn lippen in een glimlach, maar met samengeknepen ogen bestudeerde hij ieder voorwerp in ons huis – om ze ten slotte op abba te laten rusten.

‘Je bent nog groter dan toen je Jeruzalem verliet.’

Abba bestudeerde de vloer van aangestampte aarde. ‘Ik was nog maar een jongen, Sebna. Achttien jaar oud.’

‘Je was oud genoeg om mijn Adna te trouwen.’

‘De Thora zegt dat je je ouders moet eren.’ Abba hipte nu van de ene voet op de andere en trok haren uit zijn baard. ‘Ik gehoorzaamde onze abba.’

Het beviel me niet dat deze kleine man zoveel effect op hem had. Het was ons huis, niet het zijne, en abba’s baard was net weer aangegroeid nadat de oudsten hem beschuldigd hadden van diefstal van de koe van onze burens. Ze vonden de koe twee dagen later in het bos. Waarom dachten de mensen dat ze een goed mens konden beschuldigen en kleineren, alleen omdat hij anders was?

Ik gooide mijn deken van me af. ‘We zullen u brood en wijn aanbieden, zoals de gastvrijheidswetten bevelen, maar u bent hier niet welkom als u mijn vader niet respecteert.’

De geschrokken blik in de ogen van alle vier de mannen verdwenen snel voordat Sebna en zijn soldaten begonnen te spotten.

‘Je hebt het vuur van je ima, kleintje.’ Dohd Sebna lachte. ‘Hoe heet je?’

‘Haar naam is Mesullemet.’ Abba hield dohd tegen toen hij naar de ladder wilde lopen. ‘Zij maakt geen deel uit van het gesprek.’

‘Integendeel.’ Dohd Sebna fixeerde me met zijn blik. ‘Mesullemet is precies de reden waarom ik naar Jotba ben gekomen. Ze moet met mij terugkeren naar Jeruzalem om de koning en de koningin te helpen prins Manasse te leren communiceren –’

‘Ga weg!’ Abba duwde hem tegen zijn twee wachters aan. ‘Je mag haar niet van me afnemen. Ga weg!’

De wachters trokken hun zwaard en ik daalde haastig de ladder af. ‘Nee!’

Sebna stapte tussen zijn mannen en abba. ‘Doe die zwaarden weg.’ Hij keek me strak aan, met open mond. Zijn arrogante grijns was verdwenen. ‘Je lijkt precies op Adna.’

‘Hebt u mijn ima gekend?’

Hij knikte. ‘Ze was mijn liefste...’ Hij zweeg even en keek abba aan voordat hij zijn zin afmaakte. ‘Mijn dierbaarste vriendin.’

Abba tilde me op en ik sloeg een arm over zijn schouder. ‘Dohd Sebna is van ver gekomen,’ zei ik zacht. ‘Misschien moeten we luisteren naar wat hij te zeggen heeft.’

Abba gaf me een kus op mijn wang en fluisterde: ‘We moeten niet toelaten dat hij ons scheidt, Sulle.’ Hij zette mijn voeten op de vloer en duwde me achter zich, alsof hij bang was dat dohd me weg zou grissen. Toen reikte hij naar onze ronde leren mat en legde die op de vloer, terwijl ik onze drie beste kussens uitkoos. ‘Ga zitten,’ zei hij tegen onze gasten en hij overhandigde hun de versleten kussens die ik had gekozen. Ik haalde de broden die ik had bewaard nadat we vanochtend hadden ontbeten. Het was alles wat we hadden voor de rest van deze dag, maar het was ondenkbaar bezoekers te laten vertrekken zonder hun te eten te geven.

‘Heb jij die gebakken?’ vroeg dohd me toen abba de mannen de broden aanbood en bij hen ging zitten op de leren mat. Abba gaf me met een

knik toestemming om te antwoorden terwijl hij onze vier bekers vulde met wijn die was aangelengd met water.

‘Ja, ik heb het brood vanochtend gebakken, heer.’ Ik noemde hem ‘heer’ vanwege zijn chique purperen gewaad.

‘Je bent behoorlijk volwassen voor een meisje van acht.’ Hij nam zijn beker op en keek abba over de rand aan. Na een grote slok voegde hij eraan toe: ‘Je hebt haar goed opgevoed, Charus. Ik ben onder de indruk.’

Abba staarde naar het brood op zijn bord, maar ik zag een vage glimlach. ‘Ik heb haar geleerd de Thora te lezen en Hebreeuws en Aramees te schrijven, maar Sulle heeft mij geleerd een gast te ontvangen.’

Dohd nam een snelle slok en zette zijn beker opzij. ‘En daarom moet ze met mij meekomen naar Jeruzalem. Prins Manasse zal binnenkort tot mederegeerder worden gemaakt en vertoont veel van dezelfde tekenen als jij toen je vijf was.’

‘Waarom kun jij hem niet onderwijzen?’ Abba reikte weer naar zijn baard.

‘Dat ben ik ook van plan, maar kinderen leren het best van andere kinderen die hen begrijpen.’ Dohd wenkte me om bij hen te komen zitten, waarop Abba zijn armen opende – een veilige uitnodiging.

Toen ik eenmaal bij abba op schoot zat, sprak dohd ons beiden aan. ‘Toen koning Hizkia een kleine jongen was, is hij er getuige van geweest dat zijn oudere broer geofferd werd in het vuur van het heidense altaar. Hizkia was zo getraumatiseerd dat hij zijn spraakvermogen verloor, totdat Ishma, een klein meisje dat getraumatiseerd was door gevangenschap en slavernij, hem hielp zijn spraak terug te krijgen. Dat kleine meisje werd zijn beste vriendin en ze kreeg toestemming om met hem en de andere koninklijke jongens van Juda lessen te volgen.’

Ik keek abba ongelovig aan. ‘Hoe komt het dat u me nooit hebt verteld over Ishma?’

Hij lachte en wreef met zijn duim over mijn hand. ‘Dat heb ik wel gedaan. Ishma was opgenomen in Jesaja’s huishouding en geadopteerd als zijn dochter. Ze kreeg een nieuwe naam, Chofsiba. Jij kent haar als koningin Siba.’

‘Is de koningin een slavin geweest?’ Ik kon het me niet voorstellen. ‘Was zij het kleine meisje dat koning Hizkia heeft geholpen?’

Abba knikte en dohd legde zijn hand op mijn arm, zo zacht alsof hij een duif streelde. ‘Ik wil graag dat jij dat kleine meisje wordt voor prins Manasse, Sulle. Hij is niet getraumatiseerd zoals zijn vader was, maar hij heeft enkele van dezelfde problemen als waar je vader mee worstelde op zijn leeftijd. Ik geloof dat als de prins samen kan studeren met een vriendinnetje dat van hem houdt en hem begrijpt – zoals kleine Hizzi en Siba deden – hij meer zal opsteken dan wanneer hij zonder haar les zou krijgen van de beste leraren van de wereld.’

‘Wat zit er voor jou in, broer?’ Abba’s hand lag op de mijne en zijn ademhaling versnelde. Was hij zenuwachtig, of boos?

Ik waagde een blik op dohd. Zijn kleine zwarte ogen waren doordringend, maar hadden weinig effect op abba omdat hij zelden opkeek. ‘Ik bied Sulle een beter leven in Jeruzalem, Charus, waar ze behandeld zal worden als een prinses. Ze wordt gezelschap voor onze toekomstige koning.’

‘Hij zal haar tot zijn concubine maken.’

‘Nee!’ Dohd boog zich naar voren en toonde abba zijn smekende gezicht. ‘Denk je dat ik Adna’s dochter concubine zou laten worden?’

Abba wendde zijn blik af. ‘Ik denk dat je alles zou doen om te bewijzen dat je macht groter is dan je gestalte.’

‘Je lijkt te veel op abba.’ Dohd zette zijn beker krachtig neer op de mat. ‘Ik ben alleen maar vriendelijk geweest sinds ik je huis heb betreden en jij doet niets anders dan me beschuldigen en beledigen. Wil je je dochter liever haar hele leven hier in dit krot houden? Wat kun jij haar geven? Wie zou met haar trouwen zonder een bruidsschat? Zonder een abba die een partner voor haar kan vinden?’

Abba’s hand sloot zich strakker om de mijne en ik schreeuwde het bijna uit – evenzeer uit wanhoop om mijn toekomst als van de pijn. Met wie kon ik trouwen in dit vreselijke kleine dorpje?

‘We zullen met jullie meegaan.’ Abba’s stem klonk schril en zwak.

‘Wat?’ fluisterde ik toen zijn hand de mijne losliet.

Voordat hij antwoord kon geven, zei dohd Sebna: ‘Ik heb jou niet uitgenodigd, Charus.’

Abba keek zijn broer recht in de ogen. ‘Als zij gaat, ga ik mee.’

Ik had hem nog nooit zo stoutmoedig in een ander menselijk gezicht

zien kijken. De moed die mijn abba op dat moment toonde, was die van een krijger in de strijd. Ik had altijd geweten dat ik zijn schat was, maar nu besepte ik dat hij zijn leven opgaf voor mij, door gewillig alles wat vertrouwd was achter te laten zodat ik het onbekende kon omarmen.

‘Ik ga niet, abba.’ Ik sloeg mijn armen om zijn hals. ‘Ik hoef geen echtgenoot. Ik hou van u en ik wil nooit –’

‘Goed, Charus,’ zei dohd met een zucht. ‘Jij mag ook mee naar Jeruzalem.’

Mijn verdriet veranderde in blijdschap toen abba zijn armen om me heen sloeg; ik voelde me veilig. Hij fluisterde in mijn oor: ‘We moeten nooit vergeten, Sulle: “Luister, Israël, de HEER, onze God, de HEER is de enige! Heb daarom de HEER lief met hart en ziel en met inzet van al uw krachten. Houd de geboden die ik u vandaag opleg steeds in gedachten.” Jeruzalem zal je hart proberen te stelen, maar dat mogen we niet laten gebeuren.’

Hij kustte me op mijn kruin en liet me los. Ik bedankte dohd Sebna, die met een opgewekte glimlach en een bundeltje in zijn hand zat te wachten. Hij pakte het uit en toonde iets wat bruin was en kleverig. Gekonfijte dadels! Mijn maag rammelde zo hard dat beide soldaten erom lachten.

‘Neem er maar een,’ zei dohd, ‘voordat het monster in je buik ons allemaal aanvalt.’

Ik stopte een hele dadel in mijn mond en schoof hem opzij zodat ik kon praten. ‘U moet wel belangrijk zijn dat u zoveel wachters van de koning nodig hebt.’

Zijn glimlach verdween toen hij stroop van mijn kin veegde. ‘Ik was belangrijk – totdat twee arrogante mannen alles wegnamen waarvoor ik heb gewerkt.’ Zijn adem rook naar specerijen en hij boorde zijn doorringende blik in de mijne. ‘Op een dag zal ik weer belangrijk worden, Sulle, en jij ook. Ik zal zorgen dat je alle dagen van je leven gekonfijte dadels krijgt.’

De misstappen van de beruchte koning Manasse

Mesullemet wordt op achtjarige leeftijd door haar oom Sebna naar het koninklijk paleis gehaald, als speelmaatje voor de vijfjarige Manasse. In het gezin waar ze tot dan toe opgroeide werd Jahwe aanbeden, maar Sebna vereert de zon, de maan en de sterren. Mesullemet neemt dit van hem over en beïnvloedt Manasse met haar duistere praktijken.

Zeven jaar later, wanneer koning Hizkia overlijdt, wordt Manasse koning en Mesullemet zijn echtgenote. De afgoderij van Manasse neemt steeds heftiger vormen aan en breekt het hart van zijn moeder. Haar woorden lijken niet tot haar zoon door te dringen... maar misschien wel tot zijn vrouw. Voor Mesullemet is dit het begin van een zoektocht naar de Jahwe die zij nooit echt gekend heeft, maar die de enige hoop vormt tijdens de donkerste uren van Juda.

Als geen ander laat Mesu Andrews de verhalen uit het Oude Testament tot leven komen. Ze wordt geprezen om haar grondige research. Eerder verschenen van haar *Dochter van Jesaja*, waarvoor ze een Christy Award ontving, en *Voor de leeuwen*.

'Het is alsof je bij alles wat er gebeurt op de eerste rij zit.'

– Leeslievelings over *Voor de leeuwen*

KokBoekencentrum.nl
UITGEVERS | UTRECHT

ISBN 978 90 297 3195 9 NUR 342

9 789029 731959